

drs. P.W.A. Kasteleyn EMFC RC

Zonn(d)ekoningen

Ad van Wijk, Topman van het jaar 2008 van zakenweekblad FEM Business en Managersonline: Econcern failliet in 2009.

Jean-Paul Votron, The Business Leader of the Year Award 2007: Fortis in 2008 opgesplitst en genationaliseerd.

Nina Brink, Zakenvrouw van het jaar 2000, Wordonline beursgang 2000: geen fouten gemaakt (...).

Rijkman Groenink, Nederlander van het jaar 2005, Elsevier: ABN AMRO in 2008 opgesplitst en genationaliseerd.

Het kan verkeren. In 2006 was Richard Fuld van Lehman Brothers nummer 1 CEO in the Brokers & Asset Managers. Na het faillissement van Lehman Brothers kreeg Fuld in december 2008 de Lex Overpaid CEO and thief award van the Financial Times. CNBC noemde Fuld in de top van de lijst Worst American CEOs of All Time.

Wat kan de controller van dit lijstje 'winnaars' leren? Een prijs is leuk voor de CEO, maar zegt betrekkelijk weinig over zijn succes. Misschien levert een prijs zelfs wel een extra risico op dat de topman zichzelf gaat overschatten.

De controller kan mogelijk een bijdrage leveren om zonnekoninggedrag te voorkomen. Hiervoor staan de controller concrete middelen ter beschikking zoals de internebeheersingssystemen, een strakke planning-en-controlstructuur, heldere en eenduidige interne processen en managementrapportages.

Het gaat ook om minder concrete zaken zoals de machtsverhoudingen en de wijze waarop het toezicht is ingericht. Vormen de commissarissen en toezichthouders, accountants en de collega's naast en onder de topman een voldoende tegenwicht? Op papier kan dit het geval zijn, maar hoe zijn de verhoudingen in de praktijk?

De beïnvloeding op de manager gaat veel verder dan de mensen waarmee de topman samenwerkt. Met welke mensen gaat de topman in zijn vrije tijd om? En, ook zeer belangrijk, hoe is zijn situatie thuis? Cees van der Hoeven werd vijf keer achter elkaar De topman van het jaar en later beschuldigd van boekhoudfraude bij Ahold. De schrijver van het boek 'Het Drama Ahold', Jeroen Smit, stelt over Van der Hoeven: "Als een man dreigt op te stijgen, (...) dan is juist het thuisfront van belang. Daar moet hij, als het even kan dagelijks, met beide benen op de grond worden gezet. De man zijn die de vuilniszakken buitenzet, de kinderen op bed legt. Cees' eerste vrouw vroeg daar om, op een gegeven moment zelfs erg nadrukkelijk. Daar is hij toen van gescheiden. Zijn tweede partner vond het allemaal prachtig, spoorde hem aan, genoot met volle teugen. Dat soort externe factoren speelt ook mee." (People Planet Profit, september-oktober 2006). Over de situatie thuis spreekt geen enkele corporate-governancecode, maar het kan een grote invloed hebben op het gedrag van de topman.

Tevens kan de controller gedragingen en uitspraken van de topman signaleren. Dirk Scheringa was Topman van het jaar in 2008 (volgens studenten "meest innovatief"). Zoals bekend ging DSB in 2009 failliet. Frank de Grave moest nog begin 2009 binnen zijn proeftijd bij DSB vertrekken. Officieel wegens een onvoldoende match in de persoonlijke verhoudingen, naar intern was bekend dat hij ontslagen werd omdat hij te kritische vragen stelde. Ook de uitspraken van Scheringa getuigen niet van bescheidenheid: "Sommigen voelen zich snel bedreigd door mensen die misschien beter zijn dan zij zelf. Maar ik ben de beste, daar hoeft ik dus niet bang voor te zijn." (FD, 4 april 2009).

Het is natuurlijk de vraag of de controller zelfstandig in staat is ontsparingen van zonnekoningen te voorkomen. Waarschijnlijk niet. De controller kan wel openstaan voor signalen en hierop reageren, alleen of samen met anderen. En in het uiterste geval: wegwezen.

Column

2010-096